

زهرا احمدپور
دبیر دبیرستان های گناباد
M-Dashty2000@yahoo.com

بررسی مسائل و مشکلات آموزش زبان انگلیسی در دوره متوسطه

اشاره:

آنچه در پی می آید، بررسی و مطالعه ای است که خانم زهرا احمدپور در شهرستان گناباد انجام داده اند. ایشان در انجام این بررسی که شاید بتوان آن را به عنوان اولین تجربه در درس زبان در شهرستان گناباد یاد کرد، با موانعی چون: تعداد آزمودنی ها، کمبود منابع و ... روبرو بوده اند.

هیأت تحریریه ضمن تشکر از خانم احمدپور، به منظور تشویق دبیران محترم به انجام تحقیقات مشابه در زمینه آموزش زبان و یا بیان دیدگاه ها و تجربه های خود در این زمینه، تصمیم به درج آن گرفته است. ضمناً یادآوری می نماید که مطالب این بخش صرفاً انعکاس دهنده پژوهش ها، نظریات و دیدگاه های دبیران است و هیأت تحریریه در پی رد یا تأیید دیدگاه خاصی نیست، اما امید است در این تبادل افکار و انتقال تجربیات، همکاران نکاتی را بررسی و مسایلی را مطرح کنند که سبب رشد کیفی آموزش زبان و رفع مشکلات آن شود.

چکیده

این مقاله به بررسی مسائل و مشکلات آموزش زبان انگلیسی در دوره متوسطه پرداخته و تنگناهای موجود در تدریس زبان انگلیسی را مطالعه می کند. در مطالعه حاضر که در سال ۱۳۸۱ زیر نظر «کمیته پژوهش آموزش و پرورش گناباد» انجام شد، تمامی دبیران و مدرسان زبان انگلیسی دوره متوسطه گناباد (۲۹ نفر) به عنوان گروه آزمودنی از طریق پرسشنامه، منبع جمع آوری اطلاعات بودند. وجود مشکلاتی همچون: کمبود رغبت و انگیزه در دانش آموزان، عدم دسترسی به وسایل کمک آموزشی و کمبود ساعت تدریس درس زبان، از مهم ترین نتایج این تحقیق هستند. واژگان کلیدی: آموزش زبان انگلیسی، مشکلات آموزشی، نظام آموزشی.

۷. میزان آشنایی دبیران زبان انگلیسی با مجلات آموزشی در این زمینه چه قدر است؟
۸. میزان شرکت دبیران زبان انگلیسی در همایش های زبان انگلیسی چه قدر است؟
۹. میزان تأثیر و نقش دوره های ضمن خدمت در دانش افزایی دبیران زبان انگلیسی تا چه حدی است؟
۱۰. میزان ارتباط دبیران زبان انگلیسی با مراکز آموزشی غیر رسمی، مانند زبانکده ها، تا چه حدی است؟
۱۱. شناخت دبیران از علل ضعف دانش آموزان در درس زبان انگلیسی چگونه است؟
۱۲. راه های افزایش رغبت و علاقه دانش آموزان به درس زبان انگلیسی کدامند؟
۱۳. شناخت دبیران از نارسایی های کتاب های درسی زبان انگلیسی تا چه حد است؟
۱۴. مشکلات خاص آموزش زبان انگلیسی نسبت به سایر درس ها کدامند؟

۱۵. وضعیت کتاب های درسی زبان انگلیسی دوره متوسطه، از نظر ۳ متغیر: گرامر، متن و ساعت، چگونه است؟

پیشینه تحقیق

در مورد سابقه تحقیق ها و انعکاس و ارائه آن ها و نیز مقالات مربوط به آموزش زبان انگلیسی، مجله علمی- ترویجی رشد آموزش زبان، بین علاقه مندان به آموزش زبان از جایگاه و اعتبار خاصی برخوردار است.

گزارش «نخستین همایش بررسی مسائل آموزش زبان انگلیسی در ایران»، در شماره ۶۱ رشد آموزش زبان که خلاصه ای از مجموعه ۲۵ سخنرانی انجام شده در این همایش است، به طور صریح و مستقیم با موضوع تحقیق حاضر مرتبط بود. این گزارش به بیان نکاتی مهم در زمینه آموزش زبان انگلیسی در ایران می پردازد.^۱

مقاله «مطالعه تطبیقی عامل زمان در آموزش زبان انگلیسی در چند کشور»، در شماره ۴۱ رشد آموزش زبان، به بررسی عامل زمان (ساعات درس زبان در هفته) که یکی از عوامل مؤثر در رشد و پیشرفت زبان آموزی است پرداخته و کمبود ساعات درس زبان انگلیسی در ایران را که مورد بحث مقاله حاضر است،

آموزش زبان انگلیسی با توجه به ویژگی های خاص این درس، همواره با مشکلات و مسائلی همراه بوده و بیش از همه، برای دبیران و مدرسان آن که در ارتباط مستقیم با امر آموزش هستند، ملموس و مطرح است. بدیهی است، برای حل هر مشکل، در مرحله نخست لازم است، مشکل را شناخت، در مرحله دوم امکانات و استعدادها را مشخص کرد و در مرحله سوم به ارائه راهکارها پرداخت. آشکارسازی مسائل و مشکلات آموزش زبان انگلیسی موضوع این تحقیق بوده و با هدف اعتلای این رشته، صورت گرفته است.

هدف های کلی و پرسش های تحقیق

در بررسی حاضر، «بهبود آموزش و دستیابی به سطوح ایده آل آموزش زبان انگلیسی» به عنوان هدف عمده مدنظر بوده است و هدف کلی این پژوهش را می توان: شناخت مشکلات آموزش زبان انگلیسی در دوره متوسطه- که حیاتیاً ناشی از عملکرد دبیران، دانش آموزان، برنامه ریزی ها و قوانین نظام آموزشی و عوامل فیزیکی و محیطی مربوط به این درس است- دانست تا با این شناخت، راهکارهای مناسب ارائه شود. برای رسیدن به هدف های فوق، این پرسش ها در قالب پرسشنامه مطرح شده است.

۱. آیا دبیران زبان انگلیسی در طول سال های مختلف، تمایل به تدریس در مدرسه ای واحد دارند؟
۲. در دوره متوسطه، کدام کتاب زبان انگلیسی برای تدریس ارجحیت بیش تری دارد؟
۳. میزان دسترسی دبیران زبان انگلیسی به وسایل کمک آموزشی در آموزشگاه ها تا چه حدی است؟
۴. نظر دبیران در مورد زمان شروع آموزش زبان انگلیسی چیست؟
۵. ارزیابی دبیران از میزان استقبال دانش آموزان از درس زبان انگلیسی چگونه است؟
۶. جذابیت کتاب های درسی زبان انگلیسی برای ایجاد رغبت در دانش آموزان نسبت به این درس تا چه حدی است؟

به طور صحیح و مستند بیان کرده است. این مقاله برنامه ریزان آموزشی را به تأمل وامی دارد.^۲

مقاله «عامل سن و فراگیری زبان بیگانه»، در شماره ۴۰ رشد آموزش زبان، از دیگر مقالات مربوط به آموزش این درس است که به تأثیر عامل سن در میان زبان آموزان می پردازد؛ موضوعی که گروه آزمودنی در این تحقیق بر آن (شروع آموزش زبان انگلیسی از سنین پایین تر، مثلاً ابتدایی) پافشاری می کند.^۳

مقاله «ارزشیابی کتاب زبان انگلیسی سوم نظام جدید»، در شماره ۴۸ نیز از جهاتی در ارتباط با تحقیق حاضر است؛ چرا که در مورد نگرش دبیران و دانش آموزان به کتاب زبان انگلیسی سوم نظام جدید به بحث پرداخته است و در آن، مؤلف محترم ضمن بیان متغیرهای کتاب های درسی، این کتاب ها را ابزاری مطمئن دانسته و به نقش معلم در توفیق و یا عدم توفیق کتاب های درسی اهمیت ویژه ای داده است.^۴

البته غیر از مقالات متعددی که در مجله رشد آموزش زبان و نشریات مشابه در این مورد وجود دارد، امروزه دسترسی به اینترنت و سایت های آموزش زبان انگلیسی نیز تا حد زیادی می تواند، ما را به برنامه ریزی های صحیح تر در این زمینه رهنمون شود.

روش و ویژگی های تحقیق

روش توصیفی، چون «آنچه هست»^۵ رایج می کند، به عنوان روش تحقیق و استفاده از «پرسشنامه»^۶، به عنوان طریقه جمع آوری اطلاعات، مورد نظر بوده است (پرسشنامه تحقیق ضمیمه است). از روش «درصد و فراوانی» نیز برای تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق استفاده شده است. گزینش آزمودنی ها براساس دارا بودن ۲ شرط توأم: «تدریس زبان انگلیسی در دوره متوسطه در سال ۱۳۸۱ و داشتن بیش از یک سال سابقه تدریس درس فوق در دوره متوسطه» بوده است. حجم نمونه شامل ۲۹ نفر از دبیران و میانگین سابقه تدریس گروه آزمودنی ۱۰/۹۳ سال بود. ۲۶ نفر دارای مدرک کارشناسی و ۳ نفر دارای مدرک کارشناسی ارشد در رشته زبان انگلیسی بودند.

تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق

یافته های تحقیق که از پاسخ حجم نمونه به سؤالات پرسشنامه تنظیمی و به صورت دستی و ماشینی به دست آمده اند، عبارتند از:

۱. جابه جایی دبیران زبان انگلیسی و تغییر محل تدریس آن ها: ۷۹/۲ درصد حجم نمونه در سال جاری، در همان مدرسه و سال قبل، مشغول تدریس بودند و یا تا حدی در آن مدرسه تدریس داشتند. یعنی دبیران زبان انگلیسی کم تر به تغییر مدرسه های خود در سازماندهی های سالانه مایل هستند. این تمایل شاید ناشی از ویژگی خاص آموزش این درس باشد که البته تا حدود زیادی به نفع دانش آموز و دبیران نیز هست.

۲. مقایسه کتاب های درسی زبان انگلیسی دوره متوسطه: تدریس کتاب پیش دانشگاهی با ۳۱ درصد، نزد دبیران این رشته ارجحیت دارد و دلایل آن، داشتن مطالب دستوری مناسب، متون علمی و وقت کافی برای اتمام کتاب ذکر شد.

۳. دسترسی به تجهیزات کمک آموزشی زبان انگلیسی: تنها

۱۰/۳ درصد دبیران در مورد دسترسی

به تجهیزات کمک آموزشی، مانند نوارهای آموزشی، سی دی، چارت، فیلم های ویدیویی، کتاب های کمک آموزشی، و اینترنت اظهار داشتند که این وسایل را به قدر لازم در اختیار دارند. البته این بدان معنا نیست که حتماً از آن ها استفاده می کنند.

۴. زمان شروع آموزش زبان

انگلیسی: ۹۶/۵ درصد حجم نمونه و کارشناسان معتقدند، اگر از سنین پایین تر، مثلاً دوره ابتدایی، آموزش این درس آغاز شود، بهتر است. البته با کار کارشناسی لازم، این عمل باید صورت گیرد.

۵. میزان استقبال دانش آموزان از درس زبان انگلیسی: بیش

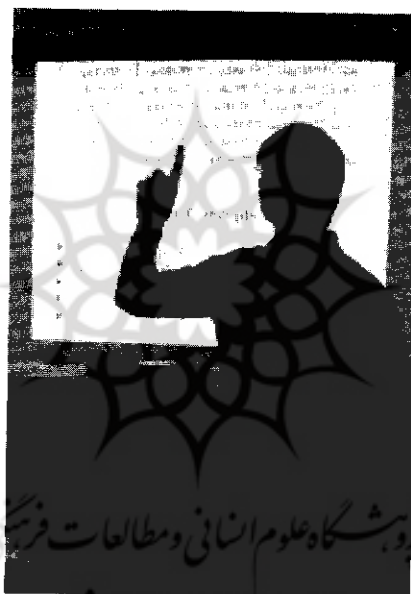
از ۹۳ درصد حجم نمونه، میزان استقبال را در حد کم و متوسط دانستند که جای تأمل دارد.

۶. جذابیت کتاب های درسی زبان انگلیسی دوره متوسطه:

متأسفانه هیچ یک از گروه های آزمودنی به پرسش مربوط به این موضوع «پاسخ مثبت» ندادند و ۴۴/۸۳، مقدار جذابیت را «تا حد کم» دانستند.

۷. آشنایی دبیران با مجلات آموزشی زبان انگلیسی و دریافت

آن: ۳۷/۹ درصد اصلاً آشنایی نداشتند و از بقیه افراد نیز، تنها ۵/۵ درصد مجله آموزشی زبان انگلیسی «رشد زبان انگلیسی» را به طور مرتب (به صورت آونمان و یا خریداری شخصی) دریافت می کنند.

روشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مجله علمی و پژوهشی

فصلنامه علمی و پژوهشی

فصلنامه علمی و پژوهشی

فصلنامه علمی و پژوهشی

فصلنامه علمی و پژوهشی

فصلنامه علمی و پژوهشی

فصلنامه علمی و پژوهشی

فصلنامه علمی و پژوهشی

فصلنامه علمی و پژوهشی

فصلنامه علمی و پژوهشی

۸. مشارکت دبیران در همایش‌ها و سمینارهای مربوط به زبان انگلیسی: ۷۹/۳ درصد حجم نمونه، در چنین همایش‌هایی شرکت نداشته‌اند.

۹. اهمیت قائل شدن برای دوره‌های ضمن خدمت: ۵۸/۶ درصد معتقد به تأثیر مثبت این کلاس‌ها در دانش‌افزایی دبیران بودند.

۱۰. ارتباط دبیران زبان انگلیسی با سایر مراکز آموزشی غیررسمی مانند زبان‌کنده‌ها: این ارتباط بسیار کم بود و ۸۶ درصد با این مؤسسه‌ها «بی‌ارتباط» و یا «دارای ارتباط بسیار کم» بودند.

۱۱. علل ضعف دانش آموزان در درس زبان انگلیسی: گروه آزمودنی در پاسخ به سؤال مربوط به این موضوع، به بیش از ۸۶ مورد اشاره کردند که توسط محقق در سه دسته: الف) ضعف‌ها و نارسایی‌های ناشی از سیستم آموزشی؛ ب) عملکرد دانش‌آموزان و خانواده‌های آنان؛ ج) عملکرد دبیران زبان انگلیسی طبقه‌بندی شدند. از مجموع موارد ذکر شده، سهم هر یک به ترتیب عبارت است از: الف) ۴۷ مورد؛ ب) ۲۷ مورد؛ ج) ۱۲ مورد. و به ترتیب، کمبود ساعات تدریس زبان انگلیسی، کمبود انگیزه نزد دانش‌آموزان، و غیرقابل انعطاف بودن بعضی از دبیران زبان انگلیسی، در سه بخش فوق رتبه اول را دارا هستند (جدول ۱).

عوامل مؤثر	موارد مطرح شده و مؤثر در ضعف دانش‌آموزان در درس زبان انگلیسی از دیدگاه حجم نمونه
الف) عوامل مربوط به نظام آموزشی	۱- کمبود ساعات اختصاص یافته به تدریس درس زبان انگلیسی (۱۲ مورد)
	۲- عدم تناسب کتاب‌های درسی با علاقه دانش‌آموزان و جذاب نبودن کتاب‌ها (۸ مورد)
	۳- کمبود امکانات، آرتیشگاه و وسایل کمک‌آموزشی در درس زبان انگلیسی (۶ مورد)
	۴- عدم کاربرد آموختن‌های زبان انگلیسی در زندگی روزمره دانش‌آموزان (۶ مورد)
	۵- ضعف دانش‌آموزان در اثر برقراری قانون استفاده از تک‌ماده در این درس (۵ مورد)
	۶- بالا بودن سن شروع آموزش زبان انگلیسی (۴ مورد)
	۷- کمبود دبیران متخصص و مجرب، خصوصاً در مقطع راهنمایی و گاه متوسطه (۴ مورد)
	۸- هم‌پایه فرار دانش‌آموزان از درس زبان انگلیسی با سایر درس‌ها از لحاظ مقررات و ارزشیابی (۱۱ مورد)
	۹- تمرکزگرایی در سیستم آموزش متوسطه و لحاظ نشدن نیازها و ویژگی‌های شاغلین کشور (۱۱ مورد)
ب) عوامل مربوط به دانش‌آموزان	۱- کمبود انگیزه نزد دانش‌آموزان برای تحصیل و فراگیری درس زبان انگلیسی (۱۷ مورد)
	۲- نداشتن آگاهی نسبت به اهمیت درس زبان انگلیسی و بیگانه دانستن آن (۴ مورد)
	۳- نفع‌طلبی دانش‌آموزان در مورد درس زبان انگلیسی و دزدان دانستن آن (۲ مورد)
	۴- عدم آگاهی از شیوه صحیح مطالعه درس زبان انگلیسی (۲ مورد)
	۵- تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان در یادگیری درس زبان انگلیسی (۱ مورد)
ج) عوامل مربوط به عملکرد دبیران	۶- بی‌تفاوتی و بی‌توجهی خانواده‌ها نسبت به وضعیت درس دانش‌آموزان خود (۱۱ مورد)
	۱- غیرقابل انعطاف بودن دبیران زبان انگلیسی (۴ مورد)
	۲- ناتوانی معلم از برانگیختن میل و رغبت دانش‌آموزان به درس زبان انگلیسی (۳ مورد)
	۳- ناتوانی معلم از ایجاد محیط و فضای دوستانه در کلاس‌های زبان انگلیسی (۲ مورد)
	۴- ناتوانی معلم در انتقال مطالب و عدم اجامه کامل بر درس (۲ مورد)
	۵- عدم استفاده از وسایل کمک‌آموزشی در تدریس زبان انگلیسی (۱ مورد)

جدول ۱. توزیع فراوانی و پاسخ‌های حجم نمونه به پرسش شماره ۱۱ تحقیق

میزان علاقه دانش‌آموزان را به این درس افزایش داد، حاکی از آن است که اقدامات باید در دو بخش: الف) توسط مسؤولان نظام آموزشی، ب) توسط دبیران زبان انگلیسی، صورت گیرند. «ایجاد و تهیه امکانات و وسایل کمک‌آموزشی مناسب» و «تلاش برای برقراری روابط صمیمانه و دوستانه بین دبیران و دانش‌آموزان»، در دو بخش قبل رتبه اول را به خود اختصاص دادند.

۱۳. نارسایی‌های کتاب‌های درسی: پاسخ‌های گروه آزمودنی به سؤال مربوط به این موضوع در بخش‌های: الف) متون و تصاویر، ب) گرامر و ساختار دستوری، ج) هدف‌های کتاب‌ها، روش‌ها و قواعد، تنظیم شدند و به ترتیب، «استفاده از متون غیر جذاب، قدیمی و غیرمنسجم»، «عدم هماهنگی نکات گرامری با متن درس‌ها» و «عدم هماهنگی حجم کتاب‌ها با ساعات اختصاص یافته»، در سه بخش قبل بیش‌ترین پاسخ‌ها را به خود اختصاص دادند (جدول ۲).

بخش مربوط به کتاب	نارسایی‌های مربوط به کتاب‌های درسی زبان انگلیسی مطلع متوسطه از دیدگاه حجم نمونه
الف) بخش متون و تصاویر	۱- استفاده از متون غیرجذاب و خسته‌کننده و ناهم‌بندی و غیرمنسجم در کتاب‌های زبان انگلیسی (۱۳ مورد)
	۲- نادرست بودن و نامناسب بودن و عدم جذابیت بعضی تصاویر کتاب‌های زبان انگلیسی (۶ مورد)
	۳- عدم پیوستگی و ارتباط صحیح بین درس‌ها و متون کتاب‌ها با پایه‌های بعدی (۴ مورد)
	۴- عدم رعایت بکرواکنی در انتخاب الگوی تلفظ انگلیسی آمریکایی و بریتانیایی (۲ مورد)
	۵- عدم توجه به نیازهای آموزشی دانش‌آموزان در متون کتاب‌ها (۱۱ مورد)
ب) بخش ساختار دستوری	۱- عدم هماهنگی نکات دستوری با متون درس‌ها (۶ مورد)
	۲- عدم جذابیت مطالب دستوری و کمبود فعالیت‌های متنوع (۶ مورد)
	۳- بالا بودن سوالات غیراستاندارد و گاه اشتباه (۳ مورد)
	۴- قابل فهم نبودن مطالب دستوری برای دانش‌آموزان (۲ مورد)
	۵- عدم رعایت سلسله‌مراتب دستوری (۱ مورد)
	۶- نداشتن نکات دستوری پرکار و پرمدت با وقت محدود (۱۱ مورد)
	۷- توجه به ساختارهای غیرضروری و غفلت از ساختارهای ضروری (۱ مورد)
ج) بخش هدف‌های کتاب‌ها، روش‌ها و قواعد	۱- عدم هماهنگی حجم مطالب کتاب‌های درسی با ساعات اختصاص یافته برای آن‌ها (۳ مورد)
	۲- عدم تطابق هدف‌های آموزشی با آزمون‌های برگزار شده و سوق به سوی روش‌های کسب‌شده (۳ مورد)
	۳- شفاف نبودن هدف‌های کلی کتاب‌ها (۲ مورد)
	۴- مشخص نبودن سطح کتاب‌ها و جامع و کامل نبودن محتوای کتاب‌ها (۲ مورد)
	۵- تمرکز بیش‌تر کتاب‌ها روی درک مطلب و غفلت از مهارت نگارش، شنیدن و مکالمه (۲ مورد)
۶- عدم تطابق محتوای کتاب‌ها با روش‌های نوین تدریس (۱ مورد)	

جدول ۲. توزیع فراوانی پاسخ‌های حجم نمونه به پرسش شماره ۱۳ تحقیق

۱۴. تدریس زبان انگلیسی نسبت به سایر درس‌ها چه مشکلاتی دارد؟ در بین ۴۴ مشکل عنوان شده، بیش‌ترین و مهم‌ترین مشکل از نظر گروه آزمودنی عبارتند از: الف) کمبود وقت و ساعات تدریس (۱۴ مورد) ب) بیگانه محسوب شدن زبان انگلیسی (۸ مورد) ج) کمبود وسایل کمک‌آموزشی (۶ مورد)

۱۵. نظرات گروه آزمودنی درباره کتاب‌های درسی زبان انگلیسی: در دوره متوسطه بیش‌ترین فراوانی در نظرات گروه آزمودنی نسبت به این کتاب‌ها از لحاظ ۳ متغیر: گرامر، متون

۱۲. افزایش میزان علاقه دانش‌آموزان به درس زبان انگلیسی: پاسخ حجم نمونه به این سؤال که: «چگونه می‌توان

و ساعت تدریس به شرح زیر است. لازم به ذکر است که در پرمشنامه، مقادیر برای گرامر و متون خوب، متوسط و ضعیف، و برای ساعت تدریس کم، مناسب و زیاد ارائه شده بود (جدول ۳).

کتاب	دستور	متون	ساعت
زبان ۱	متوسط درصد ۲۸/۲	متوسط درصد ۵۸/۶	کم درصد ۶۸/۹
زبان ۲	متوسط درصد ۶۴/۲	متوسط درصد ۶۴/۲	کم درصد ۸۹/۲
زبان ۳	متوسط و خوب هر یک ۴۲/۸ درصد	خوب درصد ۴۶/۴	کم درصد ۹۲/۸
زبان ۴	خوب درصد ۶۵	متوسط و خوب هر یک ۴۰ درصد	کم درصد ۵۵

جدول ۳. وضعیت کتاب‌های درسی زبان انگلیسی از دیدگاه حجم نمونه

۱۶. پیشنهادهای گروه آزمودنی برای ارتقای سطح آموزش زبان انگلیسی: این پیشنهادها ۴۴ مورد بودند و در دو بخش (الف) پیشنهادها به مسوولان نظام آموزشی و (ب) پیشنهادها به دبیران زبان انگلیسی طبقه بندی شدند. در بخش نخست، «افزایش ساعات تدریس زبان انگلیسی» و «آغاز آموزش زبان انگلیسی از سنین پائین تر، و در بخش دوم، «استفاده از وسایل کمک آموزشی» و «آگاهی دادن به دانش آموزان در مورد اهمیت فراگیری زبان انگلیسی»، بیشترین فراوانی‌ها را به خود اختصاص دادند.

نتیجه گیری، پیشنهادها و راهکارها

به طور کلی در جریان آموزش زبان انگلیسی سه دسته از عوامل مؤثر هستند:

الف) عوامل انسانی مانند مؤلفان کتاب‌ها، مدیران مدرسه‌ها، دبیران، دانش آموزان و...

ب) عوامل فیزیکی مانند کتاب‌های درسی، وسایل کمک آموزشی، تخته سیاه و...

ج) قوانین مقررات حاکم بر نظام آموزشی مانند بخشنامه‌ها، مقررات ارزشیابی و...

باید پذیرفت که کلاس درسی یک «سیستم»^۸ واحد و مجموعه‌ای هدفمند است و عوامل فوق به عنوان اجزای اصلی آن، با یکدیگر ارتباط متقابل دارند. هماهنگی آن‌ها موجب افزایش کارایی می‌شود و نقص در هر یک می‌تواند، موجب ناکارآمدی کل سیستم و امر آموزش گردد. پس بهبود و اصلاح اشکالات مربوط به هر بخش باید مورد توجه جدی قرار گیرند. در ادامه به بعضی از راهکارها اشاره می‌شود.

الف) بخش انسانی

بخش انسانی که می‌تواند نقش مهم‌تری در جریان آموزش به‌عهده گیرد، شامل نیروهای زیر است:

- مؤلفان کتب که از آن‌ها این موارد انتظار می‌رود: داشتن وحدت رویه در کار تألیف، توجه به تفاوت‌های فردی دانش آموزان در رشته‌های گوناگون و همچنین نواحی متفاوت کشور، تدوین مطالب علمی، جذاب و جدید، و غیره.

- مدیران مدارس که از آن‌ها این موارد انتظار می‌رود: دقت در برنامه‌ریزی درسی، ارتباط مستمر با دبیران و توجه به خواسته‌های آنان، برقراری ارتباط منطقی و صحیح بین دبیران و اولیای دانش آموزان، تشویق و ترغیب دبیران فعال و حمایت از طرح‌های ابتکاری آنان، توجه به کیفیت کار و بازدهی آموزشی دبیران، اهتمام در تجهیز کتابخانه و نوارخانه مدرسه به کتاب‌ها و نوارهای زبان انگلیسی، استقبال از برگزاری مسابقات مربوط به زبان انگلیسی و اهدای جوایزی که موجب بهبود وضعیت زبان انگلیسی شود (مانند اهدای لغت‌نامه)، و غیره.

- دبیران زبان انگلیسی که از آن‌ها این موارد انتظار می‌رود: تلاش برای تهیه و استفاده از وسایل کمک آموزشی مربوط به این درس، داشتن سعه صدر و روحیه انتقادپذیری، شرکت فعال در دوره‌های آموزش ضمن خدمت، تلاش برای برقراری روابط دوستانه با دانش آموزان و درک تفاوت‌های فردی آنان، تلاش در جهت اصلاح روش‌های سنتی تدریس و سعی در به‌روزکردن اطلاعات خویش، و از همه مهم‌تر، داشتن علاقه به امر تدریس و پشتکار در آن، آگاه نمودن دانش آموزان از اهمیت درس زبان انگلیسی، ایجاد انگیزه و روحیه رقابت در دانش آموزان و غیره.

ب) بخش عوامل فیزیکی

تهیه و فراهم آوردن وسایل کمک آموزشی مناسب اعم از فیلم، سی دی، چارت و نوارهای آموزشی مربوط به این درس در مدرسه‌ها، راه‌اندازی آزمایشگاه زبان و البته اختصاص ساعتی برای استفاده از آن، افزایش کیفیت و جذابیت کتاب‌های درسی و اصلاح اشکالات آن‌ها، تجهیز کتابخانه و نوارخانه مدرسه‌ها، تشکیل کلوپ‌های زبان انگلیسی، تهیه روزنامه دیواری مربوط به این درس در آموزشگاه‌ها، راه‌اندازی پایگاه‌های اینترنتی در مدرسه‌ها، برگزاری مسابقات و نمایشگاه‌های منطقه‌ای زبان و تجهیز مدرسه‌هایی که هنوز از داشتن یک دستگاه تایپ انگلیسی محروم هستند، از جمله اقدامات مؤثر در این بخش محسوب می‌شوند.

ج) بخش قوانین و مقررات مربوط به نظام آموزشی

افزایش ساعات تدریس زبان انگلیسی (توجه به عامل زمان)، بررسی مجدد قوانین مربوط به استفاده از تبصره (تک ماده قبولی) در درس زبان انگلیسی، پیش نیاز قرار دادن درس های زبان برای حضور در کلاس زبان سال بالاتر، اقدام برای جلوگیری یا کاهش جابه جایی های سالانه دبیران زبان انگلیسی بین مدرسه ها، برگزاری دوره های ضمن خدمت مؤثرتر و همایش های علمی مربوط به این رشته، عدم استفاده از دبیران غیرمتخصص در دوره های راهنمایی و متوسطه، برنامه ریزی برای کاربردی تر کردن زبان انگلیسی، فراهم آوردن زمینه آموزش زبان انگلیسی در دوره ابتدایی (توجه به عامل سن)، کاستن از تعداد دانش آموزان و شلوغی کلاس ها، تهیه و ارسال ویژه نامه های مربوط به این رشته برای دبیران، از جمله اقدامات لازم و ضروری در این بخش هستند.

منابع و زیرنویس ها

۱. «...The First Conference». عباسعلی رضایی. مجله رشد آموزش زبان. شماره ۶۱. ۱۳۸۰. ص ۲۴.
۲. «مطالعه تطبیقی عامل زمان در آموزش زبان انگلیسی در چند کشور».

محمدرضا عنایی سراب و شهلا زارعی نیستانک. مجله رشد آموزش زبان. شماره ۴۱. پاییز ۷۴. ص ۱۲.

۳. «عامل سن و فراگیری زبان بیگانه». رضا مبشرنیا. مجله رشد آموزش زبان. شماره ۴۰. بهار ۱۳۷۴. ص ۱۳.

۴. «ارزشیابی کتاب انگلیسی سوم نظام جدید». دکتر پرویز بیرجندی. مجله رشد آموزش زبان. شماره ۴۸. زمستان ۱۳۷۴. ص ۱۱.

۵. راهنمای جامع تحقیق و ارزیابی. ترجمه مرضیه کریم نیا. انتشارات آستان قدس رضوی. مشهد. ۱۳۷۴. ص ۴۸.

۶. روش های تحقیق در علوم انسانی. مریم سیف نراقی و عزت الله نادری. چاپ کاویان. ۱۳۵۹. ص ۴۱ تا ۴۴.

۷. منظور از زبانکده مؤسساتی هستند که به صورت غیررسمی به آموزش زبان انگلیسی مشغولند. برای مثال، زبانکده در گناباد وابسته به آموزش و پرورش است و به آموزش زبان، تشکیل کلاس های کنکور و تقویتی زبان انگلیسی می پردازد.

۸. تشبیه کلاس درس به سیستم از آن جهت است که سیستم مجموعه ای هدفمند است و عناصر و اجزای درون آن با یکدیگر تعامل دارند و برای بقای سیستم می کوشند. در کلاس درس نیز دبیر، دانش آموز، کتاب، مقررات آموزشی و... هر یک همانند یکی از اجزای سیستم آموزشی مشغول ایفای نقش خود هستند و اختلال در عملکرد هر یک موجب عدم تعادل در کل سیستم می شود.

نظرسنجی از دبیران محترم درس زبان انگلیسی دبیرستان های گناباد

همکار محترم، سلام علیکم

احتراماً پرسشنامه ذیل حضورتان تقدیم می گردد. خواهشمند است با سعه صدر و پاسخگویی خود به سؤالات، این جانب را در اجرای پروژه ای تحقیقی که مربوط به مشکلات آموزش زبان انگلیسی در دوره متوسطه می باشد، یاری نمایید. از همکاری جناب عالی کمال تشکر را دارم.

با احترام: احمدپور

۱. مدرک تحصیلی: فوق دیپلم لیسانس فوق لیسانس

۲. سابقه تدریس شما در تدریس زبان انگلیسی چند سال می باشد؟ چند سال در دوره متوسطه زبان انگلیسی تدریس نموده اید؟

۳. آیا سال قبل نیز در آموزشگاه یا آموزشگاه های فعلی خود تدریس داشته اید؟ بلی خیر تا حدی

۴. آیا انتخاب محل تدریس با انتخاب و برحسب علاقه خودتان بوده است؟ بلی خیر تا حدی

۵. کدام یک از کتاب های زبان انگلیسی را برای تدریس ترجیح می دهید؟ چرا؟

۶. میزان دسترسی شما به وسایل کمک آموزشی مربوط به آموزش زبان انگلیسی مانند فیلم، نوارهای درسی و... در آموزشگاه چه قدر است؟ زیاد متوسط کم فاقد وسایل کمک آموزشی

۷. آیا با شروع آموزش زبان انگلیسی از سنین پائین تر مثلاً دوره ابتدایی برای دانش آموزان موافقید؟ بلی خیر

۸. استقبال دانش آموزان از درس زبان انگلیسی را در چه حدی ارزیابی می کنید؟ در حد زیاد در حد متوسط در حد کم

۹. به نظر شما آیا کتاب‌های زبان انگلیسی دوره متوسطه، جذابیت لازم برای انگیزش دانش‌آموزان و رغبت آنان به درس زبان انگلیسی را دارا می‌باشند؟ بلی خیر تا حدی
۱۰. آیا شما مجله‌ای در مورد آموزش زبان انگلیسی در ایران می‌شناسید؟ بلی خیر
- در صورت مثبت بودن نام آن:
۱۱. آیا شما مجله آموزشی فوق را مرتب دریافت می‌نمایید؟ بلی خیر تا حدی
۱۲. آیا تاکنون در همایش یا سمینارهای آموزش زبان انگلیسی شرکت داشته‌اید؟ بلی خیر
۱۳. به نظر شما آیا شرکت در دوره‌های ضمن خدمت آموزش زبان انگلیسی در دانش‌افزایی دبیران مؤثر می‌باشد؟ بلی خیر تا حدی
۱۴. ارتباط شما با زبان‌کده انگلیسی گناباد و استفاده از امکانات آموزشی آن‌جا چگونه است؟ زیاد متوسط کم هیچ
۱۵. به نظر شما علت ضعیف بودن دانش‌آموزان در درس زبان انگلیسی چیست؟ (به ترتیب اولویت)
-
۱۶. به نظر شما چگونه می‌توان میزان علاقه دانش‌آموزان را به درس زبان انگلیسی افزایش داد؟
-
۱۷. به نظر شما چه نارسایی‌هایی در کتاب‌های زبان انگلیسی مقطع متوسطه مشاهده می‌شود؟ (به ترتیب اولویت ذکر نمایید.)
-
۱۸. در مقایسه با سایر درس‌ها، تدریس زبان انگلیسی با چه مشکلاتی همراه است؟
-
۱۹. نظر خود را نسبت به کتاب‌های درسی زبان انگلیسی که تدریس نموده یا می‌نمایید از نظر دستوری، متون و میزان ساعت اختصاص یافته به آن بیان نمایید.

کتاب زبان ۱	دستوری: ضعیف ☐	متوسط ☐	خوب ☐
	متون: ضعیف ☐	متوسط ☐	خوب ☐
	ساعت: کم ☐	مناسب ☐	زیاد ☐
کتاب زبان ۲	دستوری: ضعیف ☐	متوسط ☐	خوب ☐
	متون: ضعیف ☐	متوسط ☐	خوب ☐
	ساعت: کم ☐	مناسب ☐	زیاد ☐
کتاب زبان ۳	دستوری: ضعیف ☐	متوسط ☐	خوب ☐
	متون: ضعیف ☐	متوسط ☐	خوب ☐
	ساعت: کم ☐	مناسب ☐	زیاد ☐
کتاب زبان پیش دانشگاهی	دستوری: ضعیف ☐	متوسط ☐	خوب ☐
	متون: ضعیف ☐	متوسط ☐	خوب ☐
	ساعت: کم ☐	مناسب ☐	زیاد ☐
۲۰. چنانچه پیشنهاد یا نظر خاصی در جهت بهبود آموزش زبان انگلیسی دارید، بیان کنید.			